

Les fragilitats de fra Pere Bolulla
The fragilities of friar Pere Bolluga
As fragilidades de frei Pere Bolluga

Albert TOLDRÀ I VILARDELL

Resum: La sol·licitació sexual en confessió és un greu pecat, en què el sacerdot – generalment monjo i sovint franciscà– fa accions, paraules o proposicions sexuals al penitent, home o dona. És greu perquè suposa un ús sacríleg del sagrament de la penitència i per tant s’assimila a l’heretgia, i és competència de la Inquisició, que emprarà aquest poder com un instrument de control sobre els sacerdots, seculars o monacals. En aquesta comunicació veurem un cas tardà, el del monjo caputxí fra Pere Bolulla, que actua a Xàtiva, Benidorm i Callosa d’en Sarrià.

Abstract: Sexual *sollicitatio* in confession is a great sin, where the priest –usually a monk, and often Franciscan– does sexual actions, words or propositions to the penitent, man or woman. It’s serious because supposes an sacrilegious use of the sacrament of penitence, and is so assimilated to heresy, and is then competency of Inquisition, who will use this power like a control instrument over priests, secular and monasterial. In this communication we will see a late case, that of Capuchin monk fr. Pere Bolulla, who acts in Xàtiva, Benidorm and Callosa d’en Sarrià.

Paraules clau: Sol·licitació sexual en confessió – Inquisició – Història de la sexualitat – Història de les dones – Història de l’Església.

Keywords: Sexual *sollicitatio* in confession – Inquisition – History of sexuality – History of women – History of Church.

ENVIADO: 10.03.2019
ACEPTADO: 15.05.2019

***

Un dels delictes perseguits per la Inquisició era el de la sol·licitació, la *sollicitatio ad turpia in confessione*, potser el tema més marginat pels historiadors.¹ En què consisteix això? És l'ús de la confessió per part del sacerdot per seduir, abusar sexualment o intentar-ho, a les seues penitentes; ho defineix el concili de Trento com a delicte gravíssim –abans es considerava una simple transgressió del celibat–, no per l'agressió a la dona sinó pel sacrilegi contra el sagrament de la penitència, centre, amb l'eucaristia, de la nova espiritualitat tridentina; es considera també sol·licitació la que té lloc simulant la confessió, immediatament abans o després d'ella, o fins i tot si el confessor s'aprofita d'informació obtinguda en la confessió, *ex auditu in confessione*. Des de l'any 1559 la Inquisició espanyola obté la jurisdicció exclusiva per a la sol·licitació, arravassant així una parcel·la de poder a bisbes i provincials.

Quan el tribunal disposa de dos testimonis diferents, encara que hagen passat anys entre ells –aquests delictes no prescriuen–, *provanza plena*, engega la maquinària judicial; l'acusat és tancat al convent del seu orde de València o al de franciscans de la Corona, i si el delicte és molt greu, a les presons secretes; la majoria, quan són processats, ho confessen tot; els *negativos* i *diminutos* són tractats amb més rigor. Tanmateix, la Inquisició és prou benigna amb els sacerdots –exempts de tortura i humiliació pública–, i la sentència es pronuncia discretament, en un *autillo* a porta tancada; la condemna sol consistir en la privació de la llicència per a confessar, reclusió fins a un any en un convent i diverses penitències. No absolen: poden alliberar per manca de proves, però una reincidència farà que se'l torne a jutjar pels mateixos delictes.

Als s. XVII i XVIII es desenvolupa una intensa devoció femenina, al voltant dels sacerdots i del confessor; la confessió, amb les referències obligades a la sexualitat, i l'ocasió –intimitat, fosc– faciliten les sol·licitacions. De fet, el confessor, específicament dissenyat per evitar el contacte entre confessor i penitenta, paradòxicament el que fa és potenciar la intimitat entre tots dos. D'altra banda, la seua

¹ Vegeu els estudis monogràfics d'ALEJANDRE, J. A., *El veneno de Dios. La Inquisición de Sevilla ante el delito de sollicitación en confesión*. Madrid: Siglo XXI, 1994; DUFOUR, G., *Clero y Sexto Mandamiento. La Confesión en la España del siglo XVIII*. Valladolid: Ámbito, 1996; HALICZER, S., *Sexualidad en el confesionario. Un sacramento profanado*. Madrid: Siglo XXI, 1998; SÁNCHEZ, M. H., *La mujer y la sexualidad en el Antiguo Régimen. La perspectiva inquisitorial*. Madrid: Akal, 1992; SARRIÓN, A., *Sexualidad y confesión. La sollicitación ante el Tribunal del Santo Oficio (siglos XVI-XIX)*. Madrid: Alianza, 1994, i TOLDRÀ, Albert. *Per la Reixeta. Sol·licitació sexual en confessió davant el tribunal de la Inquisició de València (1651-1819)*. Fons de l'Arxiu Històric de la Universitat de València. València: Universitat de València, 2017.

introducció al País Valencià és molt tardana; encara al s. XVIII és habitual confessar en una capella o un banc de l'església.

Les víctimes són dones sempre de classe baixa i generalment joves o molt joves, fins i tot xiquetes, el perfil més vulnerable. Sense manies: solteres, casades, vídues i monges. El que més ens crida l'atenció és la seua submissió a l'home, i encara més al sacerdot, en especial en el cas de les monges. I la por, a la violència de pares i marits, a la deshonra i el bandejament social, a la misèria, a la Inquisició, a la venjança del sol·licitador... Hi ha testimonis de tot això. Per a aquestes dones, denunciar tot un sacerdot és un acte difícil, heroic.

Quant a la sol·licitació en si, es dona en molt diverses formes; habitualment hi ha un procés de seducció: confiança, converses íntimes, tocaments mutus, fornicació. Moltes dones l'accepten, en gran part per por i submissió; altres, però, la rebutgen; trobem tot tipus de situacions, des de la prolongada història d'amor mutu a la violació brutal, tot i que cal recordar que la sol·licitació en si és un abús de poder, un acte de violència sexual d'un home amb poder i impunitat contra una dona feble.

El document que presente², relatiu al procés d'un sol·licitador, és una al·legació fiscal de la Inquisició de València, sense data però que podem ubicar cap a finals de l'any 1818, en les acaballes del sant Ofici. Les al·legacions fiscals són una mena d'informes sintètics de les sumàries instruïdes pel tribunal, que s'envien al Consejo de la Suprema Inquisición, la Suprema, abans de la sentència; és una tipologia documental molt rica en informació, ja que s'hi resumeixen les declaracions de testimonis i acusat, les diligències i les del·liberacions.

Fra Pere Bolulla, l'acusat d'aquest procés, és monjo caputxí i sacerdot i confessor, i en el moment que s'inicia la sumària, vicari del seu convent a Xàtiva (encara San Felipe). Els sol·licitadors són més freqüentment monjos –sobretot franciscans– que sacerdots seculars, ja que aquests, integrats en la societat local, tenen altres mitjans de desfogar-se, mentre que els regulars, contínuament traslladats i tancats al convent, només poden accedir a les dones a través de la confessió.

La sumària s'enceta per una delació, feta en 22 de juny del 1806, per un monjo carmelita, fra Carles Castanyeda, el qual avisa el tribunal que una dona, Rosa Antònia

---

² Madrid, Archivo Histórico Nacional, Sección Inquisición, 3724, exp. 194.

Ordinyana, natural de Llutxent, de 20 anys i que treballa de criada a Xàtiva, li ha dit en confessió que fra Pere, també en la confessió, li va dir que tenia un encàrrec per a la seua ama; en efecte, després de donar-li ell mateix la comunió, en lliurar-li un paquetet *allí mismo la puso las manos en los pechos*.

El sacerdot delator, fra Carles, informà llavors Rosa, cumplint la seua obligació, que això constituïa sol·licitació *immediate post confessionem*, per la qual cosa ella tenia l'obligació de delatar fra Pere. Com que la majoria de dones no sap escriure, tret de les monges, recorren a aquest segon confessor per a presentar la denúncia; tanmateix, molts sacerdots no informen la sol·licitada de l'obligació de denunciar, per solidaritat sacerdotal, especialment quan l'acusat pertany al seu mateix orde. També es dóna sovint el cas del sol·licitador que, sabedor que és imminent que el denunciï, presenta una confessió *espontánea*.

Llavors el tribunal nomena comissari el segon confessor per a que interrogué en forma la denunciada, esbrine si hi ha més víctimes i informe sobre la credibilitat i moralitat de la dona, tot sempre amb discreció, encara més necessària en tractar-se d'un sagrament i de l'honor de sacerdots i dones. Examinada així Rosa, confirma el primer relat, i diu que fra Pere deu tenir uns 37 anys: en teoria (però només en teoria, com veiem) l'edat en què es concedeix la llicència per confessar és als 40, i per això la majoria dels sol·licitadors són homes madurs. Com que només hi ha un testimoni, la sumària se suspén, i resta arxivada, a l'espera de noves notícies.

En desembre del mateix any 1806 el tribunal rep un altre avís de delació, ara per part de fra Francesc de Moixent; la delatora és Vicenta Soler, de 21 anys, però la seua declaració sembla que no és gaire rellevant, ja que no és reproduïda en l'al·legació; és dona de credibilitat, n'informa el comissari. Tanmateix, Vicenta dóna una pista: esmenta en la seua declaració que Josepa Sanchis, soltera de 20 anys, li havia dit que *sólo ella sabía cómo se había visto con el Reo*.

Interrogada Josepa, conta que fa dos anys fra Pere, a l'església dels caputxins de Xàtiva, la va fer anar a la porteria del convent; asseguts, començaren a parlar, i de sobte *la abrazó y besó*, mentre li deïa: *—Yo quiero ser tu conocido, y resistiéndose esta testigo, intentando él tocarla sus partes, y ella el marcharse*. Els testimonis van multiplicant-se: Josepa informa que una altra dona, Rosa Padron, ha patit el mateix: *la hizo dicho Padre cierta acción*. Però aquesta Rosa només conta que a la capella de santa Tecla el monjo *la tomó*

la mano y se la apretó, quedándose avergonzada de la tal acción por si alguna persona lo pudo ver, una mica exagerat, això.

Valorats els dits i els fets de fra Pere pels qualificadors del sant Ofici, conclouen que contenen *mala doctrina*, proposicions *erróneas y sapientes haeressim y temerarias*, i a ell el qualifiquen de sospitós en la fe *de levi*. Tanmateix, el mes de maig del 1807 se suspén altra volta la causa. Des del s. XVIII la Inquisició és cada volta més inoperant; les denúncies per sol·licitació, tot i incrementar-se proporcionalment, no desperten ja l'atenció del sant Ofici, que acaba per arxivar-les pràcticament totes, ja al s. XIX.

Passen uns anys, mentre la sort de la Inquisició, lligada a la de la monarquia absoluta, és canviant: disolta el 1808 per les autoritats franceses i el 1811 per les Corts de Cadis, és reinstaurada per Ferran VII en tornar al tron, però ja sense dents: ha perdut finançament, personal i infraestructures.

L'any 1818, onze després de les primeres denúncies, el tribunal de València en rep una altra, que reobri la sumària contra fra Pere, una carta de Francesca Maria Guardiola. Ara fra Pere és mestre a l'escola de xiquets de Callosa d'en Sarrià, i Francesca i una amiga fa uns dies havien anat a visitar-la, i demanaren al monjo que passara a l'església per confessar-les; ell els va dir que ho faria a la mateixa escola; fa entrar Francesca en una cambra i la viola: *la entró en un quarto, y acto continuo trató de violentarla, como lo hizo, por más que se resistió*. Ell la consola dient que la confessarà després, cosa que fa, però *no quedando ella aquietada con esta confesión, buscó otro confesor, quen la impuso la obligación de delatarle*.

És molt propi de l'època aquesta autoculpabilització de la víctima per la violència patida, i la confusió entre l'agressió sexual i el pecat. Tinguem també en compte que el fet de perpetrar una violació no té importància per a la Inquisició; el que a ells els interessa és la profanació del sagrament, de la confessió; la resta és cosa del bisbe o, com en aquest cas, del provincial dels caputxins.

Interrogada després Francesca –de 24 anys i digna de crèdit, segons el comissari–, hi afegeix que abans de violar-la, fra Pere

...la manifestó de obra y de palabra los deseos que tenía de conocerla carnalmente, a que ella se resistió, añadiéndole el temor de su condenación, pero él, firme en su mala resolución y prometiéndola que en acabando la confesaría, la hizo caer en tan grave culpa, después de la qual la confesó y absolvió.

Alhora, el tribunal rep una altra carta, de fra Carles Coròs, monjo franciscà a la Vila Joiosa, en què diu que Caterina Fuster, jove soltera de Benidorm, *en tiempo que los religiosos estaban fuera de sus conventos y vestían de seglares*, buscant algú que la confessara, una tal Maria li va dir que a sa casa tenia un sacerdot –que no és sinó fra Pere–; en efecte, hi anà, la va confessar, i

...concluída la confesión, se desatacó (descordà) dicho reo, cogió la mano a la Catalina fuertemente para llevarla o ponerla acia sus vergüenzas, lo que no pudo conseguir por su resistencia.

En l'interrogatori en forma, Caterina torna a relatar els fets: mentre ella encara confessava, *el reo se desabrochó la tapa de los calzones, e hizo lo que dice la carta delación*.

El tribunal demana informes sobre fra Pere al provincial dels caputxins, el qual reconeix que *su conducta con mugeres es bastante mala, y que juzga que esta mala opinión... es bastante fundada*. Davant tot això, el fiscal demana la presó al convent de caputxins de València de fra Pere Bolulla, acceptada per la Suprema en 22 de setembre del 1818. Ací acaba l'al·legació fiscal.

Fra Pere, probablement, es va beneficiar de la mateixa inoperància del sant Ofici a aquestes altures; molt poc després, amb la revolució del 1820, Ferran VII accepta la constitució de Cadis i la Inquisició torna a ésser abolida; encara reviscolarà quatre anys després, en l'"ominosa década", però havent perdut ja completament l'estructura i organització; en realitat eren unes "Juntas de fe" autònomes dels bisbes més retrògrads, abolides per fi el 1832.